

Asia: VN/34059/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yhdistyksemme Ammatillisen Aikuiskoulutuksen johtajat ry kiittää mahdollisuudesta tuoda esille lausuntomme valmisteilla olevasta hallituksen lakiesityksestä (VN/34059/2021) toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista. Yhdistyksemme keskeinen tavoite on työikäisen väestön ammatillisen koulutuksen tarpeen huomioiminen toisen asteen koulutusta ja sen lainsäädäntöä kehitettäessä. Muutama vuosi sitten voimaan tullut ammatillisen koulutuksen reformi on mahdollistanut nuorten ja aikuisten koulutuksen yhdistämisen. Viimeaikainen kehitys ammatillisen koulutuksen lainsäädännön ja rahoituksen uudistamisessa on kuitenkin ollut sen suuntaista, että nuoren peruskoulun päättävän ikäluokan asemaa korostetaan mm. laajennetun oppivelvollisuuden ja vähimmäistuntimäärien asettamisella osaamispisteitä kohti. Näiden uudistusten kokonaisvaikutus saadaan tietoon vasta kun vähintään 3-5 ikäluokkaa on opiskellut uuden lainsäädännön vallitessa, sekä kustannusten että laadun kannalta, ja tarjotut palvelut on toteutettu vaatimustenmukaisesti niin että tavoite maksuttoman toisen asteen koulutuksesta saadaan toteutumaan.

Nyt tarkasteltavana oleva lakiesitys jatkaa uudistuslinjaa missä nuorten perustutkintoja suorittavien ikäkuokkien asemaa pidetään tarkastelun keskiössä. Lakiesityksen perusteluissa on hyvää se että luodaan tulevaisuuden skenaarioita ikäluokkien kehityksestä ja opiskelijamääristä, ja miten nämä kehitykset heijastuvat ja tulevat vaikuttamaan toisen asteen koulutuksen tarjontaan, yhteiskunnan kehittymiseen ja koulutuksen yleiseen tarjontaan laajemminkin. Lakiesitys ei kuitenkaan tuo esille kokonaistilannetta ja tarvittavia kehitystoimia, tai laajemmin määriteltynä toisen asteen koulutuksen uudistamistarvetta ja siihen liittyvää kehitysohjelman tarvetta. Viittaamme tällä siihen, että jatkuvan oppimisen ja työikäisen väestön koulutustarve tulee lisääntymään tulevaisuudessa ja työelämän tarpeiden täyttämiseksi tulemme tarvitsemaan myös laaja-alaista jatkuvan oppimisen palveluiden kehittämistä. Eräillä toimialoilla toisen asteen koulutuksen käyneiden osuus tarpeellisesta työvoimasta on jopa 80% työntekijöistä. Aiemmin laadittu koulutuspoliittinen selvitys ei ole riittävästi huomioinut toisen asteen koulutuksen merkitystä työelämän välttämättömien

ammattiosaajien tarpeen kannalta. Tällä selvityksellä perustellaan myös tämän lakiesityksen toimenpidesisältöä.

Toisen asteen koulutuksen uudistamisen tulisi olla jatkuva prosessi, mitä viedään eteenpäin vaiheittain, mutta hallitusti ja kokonaisuudet huomioiden. Tämä lakiesitys ei anna kokonaiskuvaa ja jättää auki mm. sen että miten jatkuvan oppimisen alan koulutus ja sen rahoitus tulee kehittymään. Asiaan liittyen olemme samalla kannalla kuten Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry, Suomen ammatillisen koulutuksen johtajat ry, Kuntaliitto, Keskuskauppakamari, Teknologiateollisuus ry, Gradia koulutuskuntayhtymä sekä useat muut lausunnonantajat, että toisen asteen ammatillista koulutusta ja rahoitusta tulee uudistaa kokonaisuutena, myös järjestelmää yksinkertaistamalla. Osittainen uudistaminen keskittyen laajennetun oppivelvollisuuden kohderyhmään jättää auki sen miten työikäisen väestön jatkuvan oppimisen palveluita on mahdollisuus tulevaisuudessa toteuttaa. Tällaisenaan vain muutama asiaan kohdistuvana uudistuksena emme kannata lakiesityksen viemistä käytäntöön. Toivomme että toisen asteen koulutuksen uudistamiselle ja erityisesti ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi olisi mahdollista varata riittävät lähtötiedot, riittävästi aikaa sekä tasapainoinen ja oikeudenmukainen tavoiteasetanta sekä nuoria että työikäisiä ajatellen.

Lähitulevaisuudessa voidaan joutua toteuttamaan säästöjä ja leikkauksia julkisin varoin toteutettavissa palveluissa, myös ammatillisessa koulutuksessa. Nyt esillä olevat uudistukset eivät anna riittävästi informaatiota miten toisen asteen koulutusta ja palveluita tulisi kehittää tulevaisuudessa jos rahoitusta joudutaan leikkaamaan. Eri alueiden ja seutujen elinvoima tulee ratkeamaan sen perusteella miten koulutusta ja osaavan työvoiman saantia voidaan varmistaa työelämän tarpeisiin. Erilaiset koulutuksen järjestäjät tuottavat erilaisia palveluprofiileja toisen asteen koulutuksessa. Erilaiset koulutuksen järjestäjät tulevat myös uudistamaan omaa toimintaansa oman toiminta-alueen ja valtakunnallisen työelämän kehityskulkujen mukaisesti. Lakiesitys ei tuo esille strategisen tason linjauksia miten toisen asteen koulutusta kokonaisuutena voitaisiin kehittää. Pienten kuntien kohdalla peruskoulun ja lukion toiminta usein perustuu yhteisiin opettajien virkoihin. Kehitystarvetta on myös perusasteen koulutuksessa. Entistä useammin peruskoulutuksen päättävä nuori voi tarvita erityistä tukea omissa opinnoissa toisen asteen koulutuksessa. Ammatillisessa koulutuksessa näiden nuorten osuus vaihtelee, n 10-15% välillä. Erityisen tuen ja opiskeluhoillon palveluiden lisääntyvä tarve tuo uusia haasteita ja palvelutarpeita. Kokonaiskustannukset ja kantokyky ratkaisevat miten koulutuspalveluita voidaan järjestää. Laajennetun oppivelvollisuuden ja lukio-opintojen korostaminen jättää auki sen, että miten jatkuvan oppimisen koulutuspalveluita ammatillisen koulutuksen alalla tullaan toteuttamaan tulevaisuudessa, minkälaiseen rahoitus pohjaan perustuen.

Lakiesityksessä on useita kannatettavia tavoitteita: opintojen laajentaminen tarvittaessa yli 180 osp, monipuolisten tutkintojen suoritusmahdollisuuksien avaaminen, väyläopintojen kehittäminen korkea-asteen opintoihin ja lyhyiden opintokokonaisuuksien kehittäminen. Tältä kannalta lakiesitystä ja sen sisältöä voitaisiin kehittää edelleen jatkamalla sen valmistelua kattavammaksi. Työikäisen väestön kouluttamista ja sen mahdollisuuksia ajatellen tämä lakiesitys ei tuo esille tarpeellisia lähtökohtia, kuten työelämälähtöisyyttä, tarveperusteisuutta jatkuvan oppimisen palveluiden kehittämiseen. Uudistamisen ja kehittämisen perusteena tulisi olla osaamistason nosto, kuten Elinkeinoelämän keskusliitto on lausunnossaan hyvin tuonut esille.

Nyt esillä oleva uudistuslinja vaikuttaisi ohjaavan koulutuksen järjestäjiä kiinnittämään huomiota enemmän laajennetun oppivelvollisuuden kohderyhmässä opetussuunnitelma- ja ryhmäperusteisiin toimintamalleihin ammatillisessa koulutuksessa kuin yksilöllisten, osaamisperusteisten opintojen kehittämiseen. Tämä voi johtaa välillisesti siihen, että todennäköisesti nuorten ja aikuisten koulutuspolut tulisivat eriytymään jopa saman oppilaitoksen sisällä. Tässä mielessä lakiesitys luo tietynlaisen epätasa-arvon toteutumisen riskin tulevaisuudessa laajennetun oppivelvollisuuden ja jatkuvan oppimisen palveluiden kehittämiseksi.

Kunnioitavasti,

Ari Maunuksela

Ammatillisen Aikuiskoulutuksen Johtajat ry

Puh. 050-386 5939

Maunuksela Ari
Ammatillisen aikuiskoulutuksen johtajat ry